

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2022 roku

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Gregajtys

Sędziowie: SA Ewa Leszczyńska-Furtak

SO Paweł Dobosz (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Rucińska

przy udziale prokuratora Gabrieli Marczyńskiej-Tomala

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2022 roku

w sprawie z wniosku B. W. przeciwko Skarbowi Państwa o zadośćuczynienie i odszkodowanie wynikłe z tymczasowego aresztowania w okresie od 27 lutego 1985 r. do 13 maja 1985 r. w sprawie Prokuratury Wojewódzkiej w W. sygn. akt Ds. 8/85 i wykonania postanowienia Prokuratury Wojewódzkiej w G. w sprawie Ds. 8/85 o warunkowym umorzeniu postępowania karnego z 28 czerwca 1998 r.

apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawczyni od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia z 10 lutego 2021 roku, sygn. VIII Ko 132/19

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że ponad zasądzoną w pkt I zaskarżonego wyroku kwotę zadośćuczynienia dodatkowo zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawczyni B. W. kwotę 20 000 (dwadzieścia tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;*
- 2. utrzymuje wyrok w mocy w pozostałej zaskarżonej części;*
- 3. wydatkami poniesionymi w postępowaniu odwoławczym obciąża Skarb Państwa.*

UZASADNIENIE

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	
1. CZEŚĆ WSTĘPNA		

1.1. **Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji**

Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 10.02.2021 r. w sprawie VIII Ko 132/19

1.2. **Podmiot wnoszący apelację**

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny

1.3. **Granice zaskarżenia**

1.1.1. ***Kierunek i zakres zaskarżenia***

na korzyść

na niekorzyść

w całości

w części

#

co do winy

#

co do kary

#

co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia

1.1.2. ***Podniesione zarzuty***

Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	

1.4. ***Wnioski***

#	uchylenie	#	zmiana
---	-----------	---	--------

**2. Ustalenie faktów w związku z dowodami
przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy**

1.5. Ustalenie faktów

1.1.3. Fakty uznane za udowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty
2.1.1.1.				
1.1.4. Fakty uznane za nieudowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty
2.1.2.1.				

1.6. Ocena dowodów

1.1.5. Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu

1.1.6. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów	

(dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)		
Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu

3. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków		
Lp.	Zarzut	
3.1.	Obraza przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia tj. art. 424§1 pkt 1 i §2 k.p.k.	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny
Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny		
<p>Literalnie rozpoznając zarzut obrońcy należałoby uznać go za oczywiście bezzasadny odwołując się wyłącznie do treści art. 455a k.p.k. wedle, którego nie można uchylić wyroku z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424. Gdyby jednak sięgać do uzasadnienia tego zarzutu zawartego w apelacji stwierdzić należy nadto, że sąd okręgowy nie naruszył w zakresie częściowego oddalenia wniosku w zakresie odszkodowania żadnych przepisów ani prawa materialnego, ani procesowego. Jak wynika z art. 8 ust. 1 w zw. z art. 11 ust.1 ustawy z 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność</p>		

na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia albo wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wydania lub wykonania orzeczenia albo decyzji. Z przepisu tego jasno wynika, że sąd ma obowiązek zasądzenia na rzecz osoby uprawnionej odszkodowanie wyłącznie wówczas gdy to ta osoba taką szkodę poniosła. Jak wynika z twierdzeń wnioskodawczyni oraz apelacji jej pełnomocnika wydatki na dojazdy jej rodziny do miejsca jej osadzenia, paczki żywnościowe oraz wynagrodzenie adwokata poniesione zostały przez jej rodzinę, a nie przez wnioskodawczynię osobiście. Sąd dopuściłby się obrazy prawa materialnego gdyby przyznał w tym zakresie odszkodowanie wnioskodawczyni, ponieważ przywołana ustawa w takim zakresie nie stwarza podstaw do jakiegokolwiek roszczenia.

3.2.

Obraza przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 410 k.p.k. i 7 k.p.k. oraz obraza przepisów prawa materialnego tj. art. 445§1 k.c. w zw. z art. 445§2 k.c. oraz art. 448 k.c. w zb. z art. 8 ust. 1 w zw. z art. 11 ust. 1 ustawy lutowej.

zasadny

częściowo zasadny

niezasadny

Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny

Zarzuty obrazy przepisów postępowania oraz obrazy prawa

materialnego należy ocenić łącznie, bo zmierzają one do wykazania, że przyznane zadośćuczynienie nie odpowiadało rozmiarowi krzywdy doznanej przez wnioskodawczynię. Stwierdzić jednak należy przy okazji oceny wyłącznie zarzutu obrazy przepisów postępowania w odniesieniu do częściowego oddalenia wniosku o odszkodowanie i odwołując się do wywodów sądu odwoławczego dotyczących pierwszego zarzutu apelacji, że nie było podstaw do uwzględnienia wniosku pełnomocnika o zasądzenie odszkodowania w zakresie poniesionego przez rodzinę wnioskodawczyni wynagrodzenia dla jej obrońcy. Twierdzenie podniesione w apelacji o szkodzie w majątku rodziców stanowiącym w takim samym stopniu szkodę w majątku wnioskodawczyni już z cywilistycznej perspektywy razi swoim uproszczeniem. Pełnomocnik nie wykazał bowiem w żaden sposób, że wskutek poniesienia kosztów obrony wnioskodawczyni jej rodzice nie mogli jej zapewnić określonych potrzeb, albo ona sama musiała z własnych środków takie potrzeby pokryć.

Odnosząc się natomiast do tych wywodów apelacji pełnomocnika dotyczących zaniżonej wartości zadośćuczynienia przyznanego wnioskodawczyni w części należy je podzielić. Przede wszystkim zwrócić należy uwagę na te argumenty pełnomocnika, które ponadprzeciętnej krzywdy wnioskodawczyni upatrują w jej młodym wieku w czasie pozbawienia wolności, a co z pewnością znacznie ten stopień krzywdy zwiększało. Pomimo tego, że wnioskodawczyni podejmowała wraz ze swoimi rówieśnikami działalność opozycyjną to jednak

jej wiek nie dawał jej żadnego przygotowania na stawienie psychicznego oporu działaniom organów bezpieczeństwa. Ogólnie przytoczony przez sąd pierwszej instancji fakt znęcania się nad wnioskodawczynią oraz manipulowania nią nie obrazuje w sposób pełny tych odczuć młodej kobiety, jakie takim czynnościom towarzyszyły, a jakie wynikały z przedłożonych na piśmie jej relacji. Strach, przerażenie, obawy o zdrowie, życie jej i jej rodziców oraz ich majątek z pewnością są większe u osoby z niewielkim doświadczeniem życiowym, niż osoby, która obeznana w tym czasie mogła być już, dzięki opozycyjnej działalności, z opresyjnymi działaniami organów ścigania.

W niewystarczającym stopniu sąd okręgowy potraktował także okoliczności związane z warunkami pobytu wnioskodawczyny w areszcie śledczym, bo również wywierają one znacznie dotkliwszy wpływ na dziecko, jakim wówczas B. S. była niż na dorosłą osobę, co z pewnością dolegliwość pozbawienia wolności dla wnioskodawczyny w ponad typowym stopniu zwiększały.

Nie ulega też wątpliwości, że krzywda wnioskodawczyny niepomierne była większa od osób dorosłych również w podobnych okolicznościach tracących wolność, gdy uwzględnia się fakt, że wskutek tymczasowego aresztowania wnioskodawczyny nie mogła przystąpić do matury. Było złośliwym zachowaniem ze strony organów autorytarnego państwa, że uczennica została zwolniona z aresztu śledczego w czasie kiedy nie mogła już przystąpić do egzaminu dojrzałości. Tego rodzaju zdarzenia wywierają na życie człowieka

przemóżny wpływ. U początków dojrzałego życia przetrąca się szanse na dalszą edukację, a młoda kobieta musi ponawiać wysiłki, by nadrobić, utracony wskutek działań organów bezpieczeństwa, czas.

Przyznana przez sąd pierwszej instancji kwota zadośćuczynienia z pewnością odpowiada typowym okolicznościom pozbawienia wolności osób represjonowanych w okresie PRL. Zdaniem sądu odwoławczego nie uwzględnia jednak tych szczególnych okoliczności związanych z młodym wiekiem wnioskodawczynie i większych rozmiarów krzywdy, jakich doznała. Był to powód zmiany wyroku sądu pierwszej instancji.

Wniosek

Wniosek o zasądzenie kwoty 464 145,12 zł tytułem zadośćuczynienia i kwoty 1555,05 zł tytułem odszkodowania.

zasadny
częściowo zasadny
niezasadny

Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.

Za oderwane jednak od rzeczywistości i nieracjonalne należy uznać te wnioski apelacji pełnomocnika, które zmierzały do przyznania wnioskodawczynie kwoty zadośćuczynienia w sposób rażący przekraczającej rozmiary jej krzywdy oraz prowadzącą do oczywistego bezpodstawnego jej wzbogacenia. Szerzej apelacja nie określa przyczyn takiej wielkości żądania. Uzasadnienie w tym zakresie znalazło się we wniosku pełnomocnika, w którym dla wyliczenia

wartości roszczenia wykorzystuje wielokrotność średniego miesięcznego wynagrodzenia. Tak abstrakcyjny, oderwany od okoliczności sprawy sposób wyliczenia wysokości zadośćuczynienia, stoi w sprzeczności z zasadami jakie powinny być uwzględniane przy kształtowaniu rozmiarów takich roszczeń i którego sensowność podważają nawet podawane we wniosku przez pełnomocnika przykłady innych spraw, w jakich tego rodzaju rozstrzygnięcia były wydawane. Wysokie kwoty zadośćuczynień w tych przykładowych sprawach były uzależnione od ich szczególnych okoliczności, które pomijane były przy ich opisach przez pełnomocnika.

Za wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 2.10.2019 r. sygn. akt II AKa 408/18 (LEX nr 2735158, OSA 2019/10/3-10) stwierdzić należy, że „Zadośćuczynienie powinno być proporcjonalne do rodzaju naruszenia prawa oraz stopnia dolegliwości dla wnioskodawcy. Oznacza to, że jego wysokość powinna stanowić rzeczywistą ekonomiczną wartość, a nie tylko symboliczną kompensację wyrządzonej krzywdy. Zadośćuczynienie jako forma rekompensaty za krzywdy moralne i fizyczne powinno być mierzone ich dolegliwością, a jednocześnie z uwzględnieniem aktualnych warunków i przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa. Przesłanka "przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa" ma charakter uzupełniająco tak by ograniczać wysokość zadośćuczynienia, aby jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej, nie może jednak pozbawiać

zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej i eliminować innych czynników kształtujących jego rozmiar. Rolą zadośćuczynienia jest bowiem złagodzenie doznanej, niewymiernej krzywdy poprzez wypłacenie nie nadmiernej, lecz sumy w stosunku do niej odpowiedniej. Ustalenie jej wysokości powinno być dokonane w ramach rozsądnych granic, odpowiadających aktualnym warunkom i sytuacji majątkowej społeczeństwa, przy uwzględnieniu jednak, że wysokość zadośćuczynienia musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość.”

W sprawie tej sąd odwoławczy obniżył kwotę zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie do kwoty 163 560 zł za niemal 30 miesięcy pozbawienia wolności.

Przekładając powyższe stanowisko na okoliczności niniejszej sprawy wskazać należy, że ta przeciętna stopa życiowa społeczeństwa to jednak nie stopa życiowa sędziego, czy też zawodowego pełnomocnika, ale przeciętnego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej, dla którego nawet wartość przeciętnego wynagrodzenia, uwzględniając medianę zarobków, jest kwotą przedstawiającą poważną wartość. Nie chodzi przy tym jednak, by przeliczać miesiąc niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania na wartość przeciętnego wynagrodzenia, ale by wskazać, że ostatecznie przyznana wnioskodawczyni kwota zadośćuczynienia ma realną wartość w aktualnych warunkach społeczno-gospodarczych w kraju i przez to wypełnia jego kompensacyjną funkcję. Wnioskodawczyni z pewnością należna była wyższa kwota zadośćuczynienia, ale nie

w rozmiarach wskazywanych przez pełnomocnika, które nie tylko uznać należy za nieodpowiednie, ale rażąco nieracjonalne.

Oczywiście za niezasadny należało uznać wniosek dotyczący odszkodowania, z uwagi na niezasadny w tym zakresie podniesiony zarzut apelacji.

4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU	
4.1.	
Zwięźle o powodach uwzględnienia okoliczności	
5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO	
1.7. <u>Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji</u>	
5.1.1.	Przedmiot utrzymania w mocy
Wyrok sądu okręgowego utrzymany został w mocy w zaskarżonej części w tym zakresie, w jakim nie podlegał zmianie.	
Zwięźle o powodach utrzymania w mocy	
Przyczyny utrzymania wyroku w przytoczonym zakresie opisane zostały w ocenie zarzutów apelacji pełnomocnika w części, w jakiej zarzuty te nie zostały uwzględnione.	
1.8. <u>Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji</u>	
5.2.1.	Przedmiot i zakres zmiany

Wyrok sądu pierwszej instancji zmieniony został w ten sposób, że ponad zasądzoną w pkt I tego wyroku kwotę zadośćuczynienia dodatkowo zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawczyni B. W. kwotę 20 000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.	
Zwięźle o powodach zmiany	
Powody zmiany wyroku podane zostały w sekcji 3 uzasadniania wyroku przy ocenie zarzutów apelacji pełnomocnika wnioskodawczyni.	

1.9. <i>Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji</i>		
1.1.7. <i>Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia</i>		
5.3.1.1.1.		# art. 439 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia		
5.3.1.2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia		
5.3.1.3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia		
5.3.1.4.1.		# art. 454 § 1 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia		

1.1.8. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania	
1.10. <u>Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku</u>	
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
6. Koszty Procesu	

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
3.	Na podstawie 554 § 4 k.p.k. wydatkami poniesionymi w postępowaniu odwoławczym obciążono Skarb Państwa.

7. PODPIS
<i>Ewa Leszczyńska-Furtak Ewa Gregajtys Paweł Dobosz</i>

1.11. <u>Granice zaskarżenia</u>	
Kolejny numer załącznika	1
Podmiot wnoszący apelację	pełnomocnik wnioskodawczyni
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	pkt 3 zaskarżonego wyroku
<u>1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia</u>	
# na korzyść	# w całości

# na niekorzyść			
# w części	#	co do winy	
#	co do kary		
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia		
<u>1.3.2. Podniesione zarzuty</u>			
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji			
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu		
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu		
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia		
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia,		

	jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia		
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka		
#	art. 439 k.p.k.		
#	brak zarzutów		
<u>1.4. Wnioski</u>			
#	uchylenie	#	zmiana